

การพัฒนาสังคมผ่านการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม
จังหวัดลำปาง (Social Development Through Local Arts Learning : Case Study of Culture
Products in Lampang Province) มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของ
ชุมชนที่ประกอบอาชีพผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาการปรับตัวของชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้
ด้านศิลปกรรมท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม 3) เพื่อสร้างคุณลักษณะเด่นของชุมชน
ปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่นในการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง
วิธีดำเนินการวิจัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแหล่งที่ตั้งและพัฒนาการของชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่นที่
ประกอบอาชีพในการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการปรับตัวในการใช้เทคโนโลยี
สมัยใหม่กับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางด้านเครือข่ายของ
ชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาคุณลักษณะเด่นและวิเคราะห์
ข้อมูลของกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ด้วยแนวทางวิเคราะห์ศิลปกรรมท้องถิ่นเพื่อถอด
บทเรียนเป็นองค์ความรู้ของชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น
ขั้นตอนที่ 4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ประชากรกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยคัดเลือกชุมชน
ศิลปกรรมท้องถิ่นแบบเจาะจง โดยผ่านการเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา
ประกอบด้วย ชุมชนที่ทำเซรามิคแบบดั้งเดิมประเภทเอิทด่นแวร์ (Earthen Ware) ชุมชนที่ทำ
เซรามิคแบบประเภทสะโตนแวร์ (Stone Ware) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แนวเจาะลึก

แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมที่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป มี 3 วิธี คือ การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น กลุ่มชุมชนที่ทำเซรามิคแบบดั้งเดิม ประเภทเอิเทนแวร์ (Earthen Ware) ครอบคลุมพื้นที่ ชุมชนบ้านม่อนเขาแก้ว หมู่ที่ 3 ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม ประเภทเซรามิคแบบสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษมีการถ่ายทอดศิลปะการปั้นภายในชุมชน โดยตั้งเป็นกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา มีประธานกลุ่มเป็นผู้นำด้านอาชีพ ทางด้านกระบวนการผลิตพบว่า ชุมชนใช้ดินเหนียวเป็นวัตถุดิบซึ่งเป็นดินที่หาได้จากบริเวณที่มีการขุดหน้าดินของเหมือง และบริเวณใกล้ชุมชนผ่านกระบวนการแปรรูปให้สามารถขึ้นรูปได้โดยใช้วิธีการปั้นด้วยมือ แบบดั้งเดิมชุมชนสามารถปั้นตามรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ผู้บริโภคสนใจหรือตามคำสั่งซื้อของพ่อค้า คนกลางมีตลาดการจำหน่ายในชุมชนโดยใช้สถานที่หน้าบ้านเป็นแหล่งวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ภายในและนอกชุมชนโดยมีกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ในลักษณะรวมกลุ่ม ชุมชนผ่านหน่วยงานรัฐจ้างบุคคลผู้มีความรู้จากภายนอกชุมชนสอนเพิ่มเติมวิธีการแปรรูปจากดินเหนียวให้มีความแตกต่างจากการปั้นแบบลักษณะเดิม

2. ชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น กลุ่มชุมชนที่ทำเซรามิคแบบประเภท สโตนแวร์ (Stone Ware) ประกอบด้วย ชุมชนบ้านศาลาเม็ง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ชุมชนบ้านลำปางหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง และชุมชนบ้านศาลาไชย หมู่ที่ 2 ตำบลศาลา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จากการศึกษาพบว่า เป็นชุมชนที่มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทเซรามิคแบบสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษและด้วยวิธีการปฏิบัติเองสั่งสมประสบการณ์ความรู้ที่ได้จนสามารถมีกิจการเป็นของตนเองสร้างเป็นโรงงานเซรามิคในชุมชนและมีการถ่ายทอดเรียนรู้ศิลปะการปั้นภายในชุมชน โดยแต่ละชุมชนจะมีผู้นำด้านอาชีพเป็นผู้ประสานงานติดต่อระหว่างชุมชนและภายนอก ทางด้านกระบวนการผลิตพบว่าชุมชนจัดซื้อดินขาวผ่านพ่อค้าคนกลางที่มีการซื้อจากเหมือง ภายในจังหวัดลำปาง เช่น เหมืองในเขต อำเภอแจ้ห่ม และเหมืองในเขตอำเภอองาว การแปรรูป สามารถขึ้นรูปได้โดยใช้วิธีการหล่อ การปั้นด้วยเครื่องจักรเป็นส่วนใหญ่ และมีการผลิตแต่ละครั้ง จำนวนมากเพื่อประหยัดพลังงานในการเผา มีการพัฒนาระบบการเผาผลิตภัณฑ์เพื่อประหยัด การใช้ก๊าซปิโตรเลียมเหลวและรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การใช้

พลังงานแสงอาทิตย์ในระบบการเผาและการผลิตด้วยขามตราไก่ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีรูปแบบการเขียนวาดลายไก่โดยใช้มือในรูปแบบลายที่แตกต่างกัน วิธีปฏิบัติที่เป็นคุณลักษณะเด่นของชุมชนมีความซับซ้อนตามประสบการณ์การทำงานของชุมชนที่มีอยู่เฉพาะทางและเฉพาะบุคคล โดยผู้นำชุมชนจะมีวิธีการถ่ายทอดกันเองในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน ทางด้านการตลาดชุมชนจะผลิตตามที่คุณบริโภคสนใจหรือจากการสั่งซื้อของพ่อค้าคนกลางมีตลาดการจำหน่ายในชุมชนโดยใช้สถานที่ในบริเวณโรงงานหรือหน้าบ้านเป็นแหล่งวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ภายในและนอกชุมชนโดยมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ด้วยวิธีแลกเปลี่ยนกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เกิดการผลิตซ้ำและลดขั้นตอนการผลิตให้สะดวกในการจัดซื้อจัดหาสนองความต้องการของผู้บริโภค

3. การพัฒนาสังคมผ่านการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่น โดยมีชุมชนปฏิบัติการเรียนรู้ด้านศิลปกรรมท้องถิ่นที่ผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทเซรามิคของจังหวัดลำปางทั้ง 2 ประเภทชุมชนมีลักษณะของความเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการผสมผสานการเรียนรู้กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทเซรามิคร่วมกันแบบมีปฏิสัมพันธ์เชิงบูรณาการที่ผ่านพันพรมแดนทางกายภาพโดยมีระบบแนวคิดที่เกี่ยวข้องและหลากหลาย ระหว่างบุคคล ความรู้และข้อมูลข่าวสารเข้าด้วยกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแบบวิธีการจัดการความรู้ภายในชุมชนโดยใช้วิธีหรือกลยุทธ์ คุณลักษณะที่ดีมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมในการจัดเก็บความรู้จากคุณลักษณะเด่นของศิลปกรรมในท้องถิ่น มีภาครัฐ นักวิชาการและชุมชนชาวบ้านเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาสร้างความเป็นอัตลักษณ์และสัญลักษณ์ผ่านผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมประเภทเซรามิค แสดงถึงความมีอัตลักษณ์ของชุมชนแห่งการเรียนรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง

The aims of this study were 1) to study the development of the community that earns a living culture products, 2) to study the adapting of the community takes action to learn art local side in and 3) to builds prominent quality the community of art practice takes action to learn art local in culture products Lampang Province.

This study was a qualitative research manner. There were four steps to study 1) study the location studying and the development of the community of art practice that earn a living in products culture production, 2) study the adapting in using advanced technologies and the procedure produce culture products and having interaction of the network of the community take action to learn art objects locality side, 3) study prominent quality and analyses the data of the procedure produce culture products with the trend analyses art locality objects for takes off a lesson is the knowledge of the community takes action to learn art objects locality side, 4) summarize, debate, and the suggestion , sample researcher people chooses the local community of art objects likes to specify, by change the acceptance from the knowledgeable people in the university cooperates the adviser, comprised of 1) the community that do the ceramic like original a kind is pour (Earthen Ware), 2) the community that produce the ceramic likes a kind is big

(Stone Ware) The methods of analyzing were Analytic Induction, Typological Analysis and Constant Comparison Analysis.

The findings of the study were as follow :

1. The community of arts practice that do the ceramic like original a kind is pour (Earthen Ware) cover the area Monkaokeaw Community, 3 Tumbol Pichai, Amphur Mueng Lampang, Lampang, is learning culture products kind of ceramic and likes to development inherit from ancestor, has arts molding within the community of pottery group by chairman and occupation leader of the procedure produces, the community uses the fat clay is the raw material which the earth that get from the area where has ground scoop of a mine and the area near the community change the procedure have processed to give can go up a picture by use the way mold manually like, original the community can mold to follow the format differs according to a consumer takes an interest or follow the order of the middleman has sale market in the community by use the place in front of the house is a place lays to sell the products, the community has the interaction within and outside the community by have transfer learning method in the character gather into a group the community change the state agency hire a person omniscient from community outside teach to add the way process from the fat clay have the difference from molding like the character

2. The community of arts practice that produce the ceramic likes a kind is big (Stone Ware) cover the area The community of arts practice that comprised Salameng Community, Lampangluang Community and Salachai community can learn the cultural products kind of ceramic likes to inherit development from an ancestor and have ministered by oneself and collect the knowledge experience that poor can have the business are belong to oneself build to ceramic factory in the community and have to learn molding arts within the community, by each the community has will side occupation leader is the coordinator contacts with between the community and the outside of the procedure produces, the community has purchases changes by the middleman who has buying from Amphur Jaehoem, Lampang, and Amphur Ngao, Lampang, the change status has can to go up a picture by use handsome way, molding with the machine

mostly and have the production a lot of each for time economize the energy in the burning down, there is system burning down products development for economize using liquid propane gas and the format of kind products differ, that obviously seen be skilled using solar energy in burning down system and crockery brand chicken production which, each the community has will writing format sketches chicken stripes by use a hand in stripes different format, the way ministers is the dominant feature of the community has the absorb overlaps to follow work experience of the community that exists especial the way and individual by community leader have will the way relay intimately in the community from the generation to the generation for pay back the depletion are in a hurry the labor of community marketing will produce according to a consumer takes an interest or from the order of the middleman has sale market in the community by use the place in factory area or in front of the house a place lays to sell the products, the community has the interaction within and outside the community by have relaying learning with the way exchange the procedure produce and exchange the products by have the objective for not are born repeated production and demote while, the production conveniently in the arrangement buys to procure meet the demand.

3. Social Development Through Local Arts Learning : Case Study of Culture Products in Lampung Province as a kind of ceramic all 2 communities, there is the character of the be network that is born from learning procedure integration produces culture kind ceramic products accompanies with like to have manner integration interaction that passes by boundary physical line by systematically the idea that relates and various between a person , the knowledge and the news information together, there is the shuffle learns as an example the way manages the knowledge with in the community by use the way or strategy, good quality has the suitability, correspond confiscate social the culture in the arrangement summarizes to know from prominent quality of the art objects in the locality, there is the government sector, the technocrat and villagers community, be mechanical important in the driving moves the procedure develops to build the be steals and the symbol change culture kind ceramic products, show arrive at the have steals of learning community, in locality development and culture products of the Lampung Province,